

א ז ר ח ו ת

יחידת לימוד מורחבת
דת חברה ומדינה

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה:
בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	-	35 נקודות
פרק שני	-	35 נקודות
<u>פרק שלישי</u>	-	<u>30 נקודות</u>
סה"כ	-	100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה). רישום טיוטות כלשהן על דפים מחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה! רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה.
ההוראות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד

ב ה צ ל ח ה !

פרק ראשון (35 נקודות)

לפניך שני קטעים (טקסט כתוב וקריקטורה) קרא את הטקסטים וענה על 2 שאלות. שאלה 1 היא שאלת חובה, ושאלה אחת מבין השאלות 2-3.

טקסט א' – "אל תעצרו את חוק טל"¹

נושא גיוס החרדים והחוק הקשור בו - "חוק טל" - אינם יורדים מסדר היום הציבורי. בימים אלו מתנהל דיון בנושא בכנסת ובבית המשפט. לבג"ץ הוגשו מספר עתירות נגד עצם חוקיותו של חוק טל. העותרים הציגו נתונים המעידים על כשלון יישום החוק. אני מתנגד להליכים אלו בכנסת ובבג"ץ וכמי שמכיר את הנעשה בשטח מהשירות הצבאי אני יכול להציג נתונים אחרים. אמנם הסטטיסטיקה מלמדת שמדובר במספרים קטנים יחסית לגידול באוכלוסייה החרדית המתגייסת. אבל 2,500 חרדים שמשרתים בצה"ל, 40 אנשי קבע ו-15 קצינים מקרב החרדים ששירתו בצה"ל הם תחילתו של סיפור הצלחה. לעומת בודדים שהתגייסו לפני שנתיים, נתונים אלו מעידים על התעצמות התהליך ולא על "טפטוף". בנוסף, אני טוען כי החברה החרדית עומדת בעיצומה של טלטלה עמוקה, למעשה מהפכה של ממש. עיקרו של התהליך מתרחש רחוק מן העין החילונית. הוא מתחולל בתוך החברה החרדית עצמה, בקרב משפחות החרדים המבקשות לשנות את מצבן הכלכלי, ובקרב הרבנים וראשי הישיבות שנותנים כיום את הסכמתם - מי בגלוי ובקול רם ומי בהנהון בלבד - לשינוי זה. לדעתי, את התהליך של גיוס החרדים אסור לבלום. יש לאפשר לו להתחולל ולהכין את הכלים שיחזקו אותו עוד יותר. "חוק טל" הוא אחד הכלים הללו. השירות הצבאי הוא המנוף להעצמת התהליך. החלטה שגויה של בית המשפט או של הכנסת לבטל את "חוק טל", תחולל תגובת נגד אדירה בציבור החרדי ובמנהיגיו, נגד המדינה ומוסדותיה.

מעובד ע"פ עיתון "הארץ" 2/2011

• ¹ כותב המאמר היה ראש מנהלת השירות האזרחי-לאומי במשרד ראש הממשלה

5/2011 NRG

שאלת חובה

עיין בקריקטורה קרא את המאמר וענה:

1. הצג את הרעיון המרכזי המופיע בקריקטורה.
הסבר טענה אחת המופיעה במאמר שמחזקת את הרעיון של הקריקטורה וטענה
אחת המנוגדת לרעיון של הקריקטורה. נמק את דבריך. (20 נק')

ענה על אחת מהשאלות מבין השאלות 2-3

2. הסבר שני שיקולים, אחד מתוך המאמר והשני מהחומר שלמדת, שהנחו את חברי וועדת טל לחוקק את חוק טל. נמק את תשובתך על פי הקטע. (15 נק')
3. כותב המאמר טוען כי החברה החרדית עומדת בעיצומה של טלטלה עמוקה. טלטלה זו באה לידי ביטוי בתחומים שונים. בחר שני תחומים (כלכלי/חברתי/יחס למדינה) והסבר את השינוי שהתחולל בכל תחום שבחרת (15 נק').

פרק שני (35 נקודות)

בחר קטע אחד מהקטעים א'-ב' וענה על שלוש השאלות הנלוות לקטע שבחרתם (שאלות 4-6 או שאלות 7-9)

קטע א' – חקיקה דתית מול אמנה חברתית

רוב מוחלט של אזרחי מדינת ישראל היהודים מעוניינים ברמה מסוימת של זהות יהודית דתית במדינה. אחת הדרכים לעצב זהות זו היא על ידי חקיקה. לדברי כותב המאמר, לחקיקה, כשיטה לחיזוק זהותה היהודית של המדינה, ישנו מחיר כבד. החקיקה מגבירה את העוינות כלפי הדת. בנוסף, החוק ככלי מעצב זהות הוא חלש ביותר במדינת ישראל. הכותב משוכנע כי פנייה לדרך של ניסוח אמנות חברתיות עדיפה יותר. שכן, ניסוח האמנה יהפוך את המאבק על הזהות לפחות כוחני ויותר דיאלוגי. ניסוח אמנות חברתיות כמו אמנת גביון-מדן הנבנית מחוץ למערכת הפוליטית, מתוך דיאלוג אמיתי וכן, ויתורים ופשרות, יתרום לחיזוק הזהות היהודית של המדינה.

Ynet 04/2009

ענה על שאלות 4-6:

4. הסבר חיסרון אחד ויתרון אחד שיש בחקיקה דתית בישראל. בסס את תשובתך על פי הקטע ועל פי החומר שלמדת בכיתה (10 נק').

5. הסבר את הבעייתיות ב"חוק שיפוט בתי דין רבניים" והצג את הפתרון המוצע לבעיה זו באמנת גביון מדן (10 נק').

6. יש הטוענים כי מדינת ישראל אינה צריכה להתערב בנושאים דתיים ועליה לאמץ את דגם ההפרדה בין דת ומדינה, לעומתם יש המתנגדים להפרדה זו. הצג את עמדתך בנושא זה (15 נק').

בכתיבתך הקפד על הרכיבים האלה:

- טענה – הצגת עמדתך באופן ברור.
- הנמקה – הצגת שני נימוקים, שבאמצעותם תבסס את טענתך על מושגים וידע מתחום האזרחות.

תלמיד שענה על קטע א' (שאלות 4-6) אינו צריך לענות על קטע ב' (שאלות 7-9)

קטע ב' – יהדות ודמוקרטיה

קיומן של מפלגות דתיות איננה תופעה ייחודית למדינת ישראל. ידוע שהשקפותיהן ודרכי פעולתן של מפלגות דתיות בישראל עלולות לעיתים להתנגש עם צורת משטר דמוקרטית, כי קיים מתח בין ערכי היהדות לבין ערכי הדמוקרטיה. כך למשל, עולה השאלה האם "חוק יסוד: הכנסת" האוסר על התמודדותן של מפלגות השוללות את קיומה של ישראל כמדינה דמוקרטית אוסר גם על התמודדותן של מפלגות דתיות הקוראות במצען לכינונה של מדינת הלכה. דוגמה נוספת המבטאת את מתח בין יהדות ודמוקרטיה היא שהמפלגות החרדיות ברובן מתנהלות על פי "דעת תורה".

מעובד מתוך <http://www.humanrights.org.il>

- ענה על שאלות 7-9 :

7. הכותב טוען כי במדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית קיים מתח בין ערכי היהדות לבין ערכי הדמוקרטיה. לעומתו, יש הטוענים להשלמה והתאמה ביניהם. הצג שתי דוגמאות להתאמה בין שני ערכים אלו. היעזר בחומר שלמדת בכיתה (10 נק').
8. הצג את המושג "דעת תורה". הסבר כיצד מושג זה עלול להעצים את המתח בין היהדות לבין הדמוקרטיה (10 נק').
9. קיימת מחלוקת לגבי נחיצותן של המפלגות הדתיות בישראל. יש המתנגדים לקיום מפלגות אלו, ויש התומכים בקיומן. הבע דעתך בנושא (15 נק').

בכתיבתך הקפד על הרכיבים האלה:

- טענה – הצגת עמדתך באופן ברור.
- הנמקה – הצגת שני נימוקים, שבאמצעותם תבסס את טענתך על מושגים וידע מתחום האזרחות.

פרק שלישי (30 נקודות)

ענה על שתי שאלות מבין השאלות 10-12

10. הצג שני הבדלים בין היהדות האורתודוקסית לבין התנועה הרפורמית אן התנועה הקונסרווטיבית (15 נק').

11. הסבר כיצד "התפילה לשלום המדינה" מבטאת את התפיסה הדתית לאומית (15 נק').

12. הסבר מדוע יש אנשים בציבור החילוני המעדיפים את המושג "חופשי" על פני "חילוני" (15 נק').

בהצלחה!!!